

Hamuq p'unchawkunamanta Américapaq, hinaspa 18 julio 2020 - Kinsa Yupayniyuq

Kusisqakuna kachun rikukuq ñawikuna, uyarikuq rinrikunapas.

Jeff Pippenger
2023-08-25

Reformatorio kuyuykunapa siq'inkunaqa llave hina kanku Apocalipsis chunka kaqpi “qanchis truenuykunata” unanchanapaq. “Qanchis truenuykunata” rikusichinku ñawpaq angelpa willakuynin kallpachasqa kasqanmanta 1840 watapi agosto killapa 11 p'unchayninmanta hatun llakikuyman chayanankama 1844 watapi octubre killapa 22 p'unchayninpi. Chunka kaq capítuloqa quimsa ukhu testigokunata quyun kay yuyayta kallpachananpaq.

“1840–44 watakunapi adventista kuyuyqa Diospa atipayninpa hatun k'anchay rikuchiy karqan; ñawpaq angelpa willakuyninqa kay pachapi llapa misionerokuna tiyanankaman apasqa karqan, hinaspataq wakin suyukunapi soqta chunka wata Reformatio qallarimusqanmantapacha ima suyuypipas mana hayk'aq rikusqa hina aswan hatun religioso interes karqan; ichaqa kaykunataqa kimsañiqin angelpa qhipa amonestakuynin uraypi hatun atipaq kuyuyqa aswan llallinman chayachinqa.” The Great Controversy, 611.

Ñawpaq angelpa willakuyninmi 1840 watamanta qallarispas kay pachaman apasqa karqan. Uriah Smithqa ñawpaq pionerokunapa yuyaychasqankuta rikuchin, Sister Whitewan hukllachasqa hina. Smithqa reqsinmi ñawpaq angelqa 1798 watapi chayamurqan, hinaspataq sut'inchasqa 1840 watapi uraykamusqaqa ñawpaq angel kasqanta. Smithwan pionerokunawanqa mana reparasqakuchu huk willakuypa chayamusqanwan kallpachasqa kayninpa sapaqchasqa kashasqanta. Smithqa sut'imanta ninmi, Apocalipsis chunkayuqpi angelqa huk chakinta lamar qochaman, huktaq allpaman churaruspa, kay pachaman apasqa kasqan willakuypa reqsichikuyninta sut'inchasqanta.

“1798 watapim, chayrayku, Cristo qayllapi kasqanta willakuyta hark'asqan tukurqan; 1798 watapim pacha tukukuypa qallariynin qallariq, huch'uy libropa sellonpas qichusqa karqan. Chay p'unchaykunamantaqa, chayrayku, Apocalipsis 14 nisqapi angelqa lloqsispa Diospa juicio horan chayamunña nispas willarqan; chay p'unchaymantaqmi, capítulo 10 nisqapi angelpas lamar qochapiwan allpapipwan sayarispas jurarqan pachaqa manaña kanqachu nispas. Paykuna kikillan kasqankumantaqa mana ima iskayrayaypas kanchu; huknin maypi churaypaq apaq rimanakuykunata hukninpaqpas kikillantataq atiniyoq kanku. Kaypiqa manam mayqin rimanakuytapas yaykuchinanchu, kunan p'unchay ayllunchik kay iskay profeciakunapa hunt'akusqanta rikuchisqanta qhawachinapaq. Advento willakuypiqa, aswanpas 1840 watamanta 1844 watakama, hunt'asqa hinallataq tukuy imaymana nisqankunawan hunt'akusqan qallariq. Kay angelpa sayaynin, huk chakinta lamar qochapi, huknintaq allpapi churakusqanqa, paypa willakuynin lamar qochawan allpawan hatun mast'arikusqanta nin. Sichus kay willakuy huklla suyullapaq kamasqa kasqanman karqan chayqa, angelpa allpallapi sayayninwanqa aypanman karqan. Ichataq payqa huk chakinta lamar qochapi churakun; chaymanta yuyarinchik paypa willakuyninqa océano-ta chimpaspa, kay pachapa imaymana

nacionkunaman hinaspa rakisqa chiqankunaman mast'arikunanta; kay yuyaytaq kallpachakun advento willakuy, ñawpaqpi rimarisqa, cheqapuni kay pachapi llapa misioneropa estaciunninkunaman chayasqanrayku. Kaymanta astawanqa capítulo 14 ukhupi.” Uriah Smith, Thoughts on Daniel and the Revelation, 521.

Chaymi, chunka kaq capítulo hukniki versículonqa 1840 wata, agosto killapi 11 p'unchawta reqsichin; chay pachapin Otomanoq hatun kamachikuyninpaq willasqa tukuy chinkarqan, Apocalipsis isqon capítulo nisqanpi ñawpaq willakuywan hina hunt'asqa kasqanrayku. Paní Whiteqa nin:

“1840 watapi huk hatun willakuy hunt'asqa cumplirikusqanqa ancha hatun munaychayta achka runakunapi paqarichirqan. Iskay wata ñawpaqman, Josiah Litch, iskay kaq hamuqta willakuspa predicakuyta ruraq umalliq ministrkunamanta huknin, Apocalipsis 9 nisqapa sut'inchayninta rikhurichirqan, Imperio Otomano urmananta ñawpaqta rimarispas. Paypa yupaychasqanman hina, kay atiyiniyuq kamachiyqa urmachisqa kanan karqan... 1840 wata, agosto killapa 11 p'unchawninpi, Constantinopla llaqtapi poder otomano p'arikunan suyasqa kananman hina. Hinallataq kaytaqa noqaqa creen, chay hina kasqan tariyusqa kanqa.”

“Chay p'unchayta nisqanninkama, Turquía suyupi, kachaqninkunawan, Europapi huñusqa atiykunapa amparayninta chaskirqan, chayhinataq cristiano nacionkunapa kamachikuyninman churakuran. Chay pasayqa sut'inchayta hunt'arqan willasqa qhawayta. Chay yachasqa kaptin, achka runakuna suyasqa karqanku Millerpa hinallataq paywan kуска kaqkunapa prophesiakunata hamut'anapa kamachisqankuna chiqap kasqanmanta, hinaspataq musphaypaq kallpachakuy qusqa karqan advento kuyuyman. Yachaq runakuna, hatun kasqankuwan, Millerwan huñunakuspa, qhawasqankunata willakuypi hinallataq qillqaspa rikhurichiypi llamk'arqanku, hinaspataq 1840 watamanta 1844 watakama llamk'ayqa utqaylla mast'arikurqan.” The Great Controversy, 334, 335.

Chunka ñiqin t'aqa chunka kaqpa huk ñiqinpiqa 1840 watam kachkan, chunka ñiqinpiñataq riqsichisun Juanqa ancha llakiywan qhispiqman tukusqanta 1844 watapa octubre killapa 22 p'unchayninpi. Juanqa kay pachaman huch'uy libropa willakuyninta apaqkunata sut'incharqan, ichaqa 1844 watapa octubre killapa 22 p'unchayninpi chay ancha llakiq qhispiymanta qhipaman taripakuspa. Huk ñiqinmanta chunka ñiqinkamaqa 1840 watamanta 1844 watakama historiata rikuchin. Chayqa chunka kaq t'aqa ukhupi huk ukhupi testigom.

Huk testigopas Juanmi, payqa huch'uy librotam mikhun, siminpin misk'i kasqanmanta; chayqa rikuchin 1840 watapi agosto 11 p'unchay willakuyta chaskisqanta, hinallataq 1844 watapi octubre 22 p'unchay Hatun Llakikuypi wiksa ukunpi hayaqman tukusqanta.

Hinaspanqa qillqachata angelpa makinmanta chaskirqani, hinaspan mikhurqani; simiypiqamisk'i hinam kasharqa: mikhusqaymanta chaylla, wiksa yawrallayqa hayaqmi karqa. Apocalipsis 10:10.

Chunka kinsa kaq versículonqa 1840 watamanta 1844 watakama kaq historiata huk versículollapi kikinpi rikuchin. Chayqa capitulopi iskay kaq ukhupi testigun kashan, “qanchis trueno” nisqakuna chay historiata rikuchisqanta. Panikuna Whiteñataq ñam sut'inchasqaña “qanchis trueno”

nisqakunaqa huk willakuyta rikuchisqanta, ima pasakuykunachus ñawpaq kaq angelpa, iskay kaq angelpa willakuyninkunapa uranpi pasakurqan chaykunata. Iskay kaq angelpa willakuyninqa hatun llakikuywan tukukurqan, chayrayku “qanchis trueno” nisqakunaqa chay kikin historiata rikuchin. Kimsa ukhupi testigukuna, Agosto 11, 1840 p’unchawmanta Octubre 22, 1844 p’unchawpi Hatun Llakikuykama kaq historiataq Apocalipsis chunka kaq capitulopi kallpanchasqa profétic historiaskanta chiqaq kayta sayachinankupaq.

Chayqa qhipa qillqapi qhipa versículopiqa, “qanchis illapakunawan” tinkisqa cheqaq kayman hina, huk kamachiy qosqa kachkan willakuyta rikuchinapaq, hinallataq chay kikin historiata kutichispa yapamanta rurasqa kananpaq.

Hinaspan nisurqan: Yapamanta willakuyta rimanayki tiyan achka llaqtakunapa, nacionkunapa, simikunapa, hinaspa reykunapa ñawpaqninpi. Apocalipsis 10:11.

Qanchis truynukunam riqsichkanmi Adventismopa qallariyninqa, qallarispas chay willakuy “pacha tukukuypi” kichasqa karqanman hina kallpachasqa kasqan, rikuchinman karqa Adventismopa tukukuy ninta, chay 1989 watapi kichasqa karqan willakuy uraykamuy ninwan kallpachasqa kanman, ichaqa mana Apocalipsis chunka niqpa angelnin uraykamuy ninwanchu, aswanpas Apocalipsis chunka pusaqniyuq niqpa uraykamuq angelninwanmi. Apocalipsis chunka pusaqniyuq niqpa angelnin uraykamurqan 11 de septiembre de 2001 p’unchawpi, kunanqa ñaqayku qayllaykuchkaniku 1840manta 1844kama historiapi kutipakuyninpa tukukuy ninman.

Kay chunka qhawakuna chunka kaq capítulo-manta achka watakunaña llapan runakunapa yachayninpi karqan. Imataq mana chayraq kunankama reqsichisqa karqanchu, chayqa kay santu historiapa ukhupin huk santu historia kasqanmanta, chaymi chaypi pakasqa kachkan. Chay historiaqa reqsichisqa kanqa chaykunallapaqmi, paykuna Alpha y Omega nisqa kamachiyninta chaskiqkunapaq, mayqinchus imapa tukukuy ninta qallariyninwan reqsichin. Chay santu historiapa ukhupi kachkaq pakasqa historiaqa huk llakikuywan qallarín, hinaspataq Hatun Llakikuywan tukukun. 1843 watamanta 1844 watakama historiqa huk sapaq historia siqiy mi, 1840 watamanta 1844 watakama historiapa ukhupi kashaspapas paymanta sapan. Pani Whitepas Cristopas iskayninku kay historia siqimanta rimanku.

“1840–1844 watakunapi qusqa llapa kachkakuq willakuykunaqa kunanqa kallpayuqta rurasqa kananmi, achka runakuna orientacionninkuta chinkachisqankurayku. Chay willakuykunaqa llapa iglesiakunaman chayanami.

Cristo nisqa nirqan: “Kusisqañam qhawayniykikuna, qhawasqankurayku; hinallataq rinriykikuna, uyarisqankurayku. Cheqaqtapunin niykichis: achka profetakuna, chanin runakunapas munarqanku qankunaq qhawasqaykichis imakunata qhawayta, ichaqa mana qhawarqankuchu; hinaspataq qankunaq uyarisqaykichis imakunata uyariyta, ichaqa mana uyarirqankuchu” [Matt. 13:16, 17]. Kusisqañam chay qhawaykunaqa 1843 watapi, 1844 watapipas rikuchisqa kaqkunata qhawarqanku.

“Kachariyqa willakuy qusqam karqa. Chaymantaqa mana ima suyaypas kananchu chay willakuyta yapamanta willanaykipaq, imaraykuchus pacha señalkuna hunt’akuchkan; tukukuq llamk’ayqa ruwasqa kananmi. Hatun llamk’ayqa pisilla pachapi ruwasqa kanqa. Mana

unaymantaña Diospa kamachisqanman hina huk willakuy qusqa kanqa, chaymi sinchi qapariyman wiñanqa. Chaypim Daniel sayarinqa paypa rak'isqanpi, testimoyunta qunanpaq.” Manuscript Releases, volume 21, 437.

“Profetakuna, chay hina allin runakunaqa munarqanku rikuyta chay imakunata” “1843 watapi 1844 watapipas rikusqankuta.” Jesusqa kay sagrado historiata iskay evangelioypi rimarqan, ichaqa sapa rimanakuyninqa huk kontekstollapim karqan.

Hinaspataqmi paykunaman achka imakunata rikch'achiykunawan, nispa: Qhawariychis, huk tarpuk runam llusqsimurqa tarpunanpaq; hinaspataq tarpuspa, wakin muhukuna ñan pataman urmarqanku, hinaspataq piskokuna hamuspa mikurqanku. Wakintaq rumi sapan pampakunaman urmarqanku, maypichus mana achka allpa karqachu; chaymi utqaylla wiñarqanku, allpa mana ukhu kasqanrayku. Inti llusqsimuqtintaq ruphaywan q'asichisqa karqanku; sapin mana kasqanraykutaq ch'akirqanku. Wakintaq k'iskakunachaw urmarqanku; k'iskakuna wiñaruspa, ñit'ispa wañuchirqanku. Wakintaq allin hallp'aman urmarqanku, hinaspataq rururqanku, wakin pachak kuti, wakin soqta chunka kuti, wakin kimsa chunka kuti. Uyarispa hamuq rinriyuqqa, uyariychun. Hinaspataq yachaqninkuna asuykuspa payta nirqanku: ¿Imanasqataq paykunaman rikch'achiykunawan rimanki? Paytaq kutichispan nirqanku: Qankunamanmi qusqa kachkan hanaq pacha qhapaq suyupaq pakasqa yachaykunata reqsinaykichispaq; paykunamanqa manam qusqa kachkanchu. Pipas kapuqniyuqmanqa aswanmi qusqa kanqa, hinaspataq aswan achkataqmi kapunqa; ichaqa pipas mana kapuqniyuqmantataq, chay pisi kapuqninpas qechusqañam kanqa. Chayraykun paykunaman rikch'achiykunawan rimani: qhawaspaga manam qhawankuchu; uyarispataq manam uyariyunkuchu, nitaq entiendenkuchu. Paykunapim hunt'akun Isaiaspa willakusqan, nispa: Uyarispaykichis uyarinqichis, ichaqa manam entiendenqichischu; qhawaspaykichis qhawanqichis, ichaqa manam reparanqichischu. Kay llaqtaq sonqonmi raku tukusqa, rinrinninkutaq sasallaña uyarinku, ñawinninkutataq wichqarunku; ama imayllapas ñawinninkuwan qhawanankupaq, rinrinninkuwan uyarinankupaq, sonqonkuwan entiendenankupaq, kutirikunankupaq, hinaspataq noqaqa hampinaypaq. Ichaqa kuisqañam qankunap ñawiykichis, qhawanankurayku; rinriykichispa, uyarinankurayku. Cheqaqtapunin niykichis: achka willakuqkuna, chanin runakunapas munarqanku qankuna qhawaspaykichista qhawanaykuta, ichaqa manam qhawarqankuchu; hinaspataq qankuna uyarisqaykichista uyariyta munarqanku, ichaqa manam uyarirqankuchu. Mateo 13:3–17.

Jesús, Mateo qillqapi, Diospa Siminpa rurayninmanta rimashaspa, runakunata “uyariychik” nispa waqyashaspa, reqsinmi Laodiceapi kaqkuna, profetakuna rikuyta munasqanku willakuyta rechazaqkuna, Isaías qillqap soqta kaq capítuloapi rikuchisqa kasqankuta. *Future for America* nisqaqa kutin-kutinmi Isaíaspa soqta kaq capítulo nisqanta qhawarichirqan 2001 watapa septiembre killapa 11 p'unchawninwan tupachispa; chay p'unchawpi Islampa maqanakuywanqa Apocalipsis chunka pusaqniyuq capítuloq hatun angelnin uraykamuspa kay pachata k'ancharirqan kikinpa glorianwan. Llapa profetakunam huk sonqolla kikin-pura acuerdanakuq, hinaspataq Isaías soqta kaq capítuloq kimsa kaq versículonpi tarinchik chay kikin angelmanta chiqap rimayninta.

Rey Uzías wañusqa watapiqa, noqapas Señor-ta rikurqani trono patapi tiyashaqta, ancha hanaqchasqa, hoqarisqatawan; p'achhanpa qhepanmi templota hunt'arqan. Hananpiqa

serafinkuna sayarqanku: sapaqninmantaq suqta raphrayuq karqan; iskaywan uyanta pakarqan, iskaywantaq chakin-kunata pakarqan, iskaywantaq phawarqan. Hukninmi hukninta waqyaspa nirqan: Santo, Santo, Santo, Señor de los ejércitosmi; llapa kay pachan kacharinqan hatun kayninwan hunt'asqa. Isaías 6:1-3.

Kay pachaqa k'anchaychasqa kachkan paypa hatun k'anchariyninwan, Apocalipsis chunka pusaqniyoq angel uraykamusqanpim; chaymantataq Isaías huk ancha allin llaveyta qukuwanchis, santuarioq musqhoyninqa rey Uzias wañusqan watapi kasqanta willawasqanchikrayku. Rey Uziastaq templopi sacerdoteq ruwanan llamk'ayta ruwyta munarqan. Pusaq chunka sacerdotekuna hinaspa hatun sacerdote payta hark'arqanku ama chayta ruwanampaq, kamachiq Diosqa urqunpa umanpi leprawan payta maqasqankama. Estadoq atiynta iglesiaq atiyntinwan huñuymanta munasqanrayku bestiaq señalninta chaskirqan. Manam chaylla p'unchaypi wañurqanchu; tiyananmanta hurqusqam karqan, hukwan rantisqam karqan, hinaspataq aswan pisi-pisi pacha puriyninpi qhipamanqa 11 septiembre 2001 p'unchaypi wañurqan. Adventista iglesiaqa pisi-pisimanta wañukushan, imayna Cristo pachaspi judiokunaq iglesia wañusqan hinata. Ichaqa 11 septiembre 2001 p'unchaypi Adventismo, Daniel chunka hukniyoq qhipa soqta versiculokunapa willakuyninta ñam ñawpaqta rechazakusqa kasqan, Estados Unidospa protestante waqran hina tukukurqan; chaymantaq Isaíaswan rikch'achisqa runakunaqa qayasqa karqanku Apocalipsis chunka pusaqniyoq ñawpaq vozninwan rikch'achisqa willakuyninta apanankupaq.

Hinaqa Azarías sacerdote qhepanta yaykurqan, paywan kуска tawa chunka sacerdotekuna Señorpaq, kallpayoq runakuna. Paykunataq Uzzías reyta hark'arqanku, nirqankutaq: “Manan qanpaqchu, Uzzías, Señorpaq inciensota rupachiy; aswanpas Aarónpa churinkuna sacerdotekunapaqmi, inciensota rupachinankupaq sapaqchasqa kaqkunapaq. Lloqsiy santuario mantam; pantasqankiraykun, manataqmi chayqa qanpaq yupaychasqa kanqachu Señor Diosmanta,” nispá. Chaymantataq Uzzías piñakurqan, makinpi inciensota rupachinanpaq q'osñichina vasota apaq; sacerdotekunawan piñakusqallanpitaq lepra paypa urkunpi rikurimurqan sacerdotekunapa ñawpaqenpi, Señorpa wasinpi, inciensopa altarnin ladamanta. Hinaqtin Azarías hatun sacerdote, llapa sacerdotekunawan kуска, qhawarirqanku; qhaway, urkunpin leprawan q'ipisqa karqan. Hinaqa chaymanta usqhaylla qarqurqanku; arí, pay kikinpas utqayllam lloqsirqan, Señor payta maqasqanrayku. Uzzías reyqa wañunan p'unchaykama leproso karqan, sapalla wasipitaq tiyakurqan, leproso kasqanrayku; Señorpa wasinmantam t'aqasqa karqan. Churintaq Jotam reypa wasinpi kamachiq karqan, hallp'a llaqtapa runankunata juzgashaspa. 2 Crónicas 26:17-21.

Ancha allinmi reqsikunapaq, protestante waqranqa Qanchis p'unchay Adventista iglesiamanta qichusqa karqan 11 septiembre 2001 p'unchaypi, imaraykuchus qhepa p'unchaykunapi Apocalipsispa willakuynin kichasqa kananpaq kinsa hatun kaqninmi tiyan. Hukninmi Republikanu kaypa waqranwan Protestantismopa waqranwan kуска rikch'akuq historiankuña. Huk kaq reqsikuyta munanapaqmi qanchis iglesiapa ancha importancia qichis, hinallataq, kimsa kaqqa “qanchis illap'akuykuna” nirqanmi. Kay kinsa profetiku kaqkuna llapantinmi kichasqa kachkan chay willakuyninta ruranku, chayraykutaqmi reqsikuy ancha necesario kan, imaynatachus judío iglesiaqa Cristopa tiemponpi saquesqa karqan, chayhinallataq Adventismopas “qhepa p'unchaykunapi” saquesqa kachkan.

Isaías voluntariamente apaykukun Diospa mana hunt'asqa akllasqa llaqtanman huk willakuyta apananpaq paypa historiampi, chaylla simikunataq Jesús llamk'achin kikin situacionta rimaypaq paypa historiampi. Huk akllasqa, tratowan huñusqa llaqtaqa saquesqa kachkan, paykunaq mana munasqankurayku “uyariyta” hinallataq allchakasqa kayta.

Hinaspan nirqan: Riy, hinaspa kay llaqtaman niy: Cheqaqtapuni uyarinkichis, ichaqa ama entiendenkichischu; cheqaqtapuni rikunkichis, ichaqa ama reparankichischu. Kay llaqtaq sonqonta wirayachiy, rinrinta llasaqyachiy, ñawinta wichq'ay; ama ñawinkuwan rikunanpaq, ama rinrinkuwan uyarinanpaq, ama sonqonwan entiendenanpaq, kutirinanpaq, hinaspa alliyachisqa kananpaq. Isaías 6:9, 10.

Llamk'aq Isaías hap'iqanqa, Juanwan Ezequielwan uchuy libruyta mikuspa hap'irqanku chay llamk'aq kikinmi. Paykunaqa huq qhapaq willakuyta apanku, rimanakusqanta mana allin kasqanrayku qhawachiqta, pactopi akllasqa llaqtaman, Señorpa siminmantam wijch'uykusqa kayta qallarisqankuman. Iskaq kaq kutipi Jesús rimarisqa, imatachus profetakuna hinaspa chanin runakuna rikuyta munarqanku, chay pacha willakuyqa Lucaspa qillqasqanpi qillqasqa kachkan.

Qan, Capernaum, hanaq pacha kama hatunchasqa kaspayki, uku pachaman urmachisqa kanki. Qankunata uyariq runaqa noqatam uyariwan; qankunata pisipachaq runaqa noqatam pisipachan; noqata pisipachaq runaqa cachamuwaqniytam pisipachan. Hinaspan qanchis chunka kutirimurqanku kusikuyniyuq, nispa: Señor, supaykunapas sutiyriraykum noqaykuman kasukunku, nispa. Paytaq nirqan: Satanasta rikurqani illapa hina pachamanta urmayta. Qhawariychik, noqaqa qankunaman atiyma qoni machaqwaykunata, alaqakukunata saruychispaq, hinaspa awqaq llaqa atiniynin patapipas; mana imapas hayk'aqpas dañoykichisunchu. Chaywanpas ama chaypi kusikuychikchu, espiritukunam qankunaman kasukunku nispa; aswanqa kusikuychik, sutiyrichiskuna pachapi qelqasqa kasqankurayku. Chay horapi Jesusqa espiritupi kusikurqan, hinaspa nirqan: Añaykiyki, Tayta, hanaq pachap, kay pachap Señor, yachaqkunamanta, yuyaysapakunamantapas kaykunata pakasqaykirayku, wamra hina kaqkunaman ichaqa rikuchisqaykirayku; arí, Tayta, chayhinam qampaq allin karqan. Llaqa imakunam Taytaymanta noqaman qoykusqa; manataq pipas yachanchu pichus Churiqa, Taytallam; nitaq pipas yachanchu pichus Taytaqa, Churillam, hinaspa pimanpas Churi rikuchiyta munan, payllaman. Hinaspan discípulonkuna kaqman tikrarispa, sapallanpi nirqan: Kusisqaqa chay ñawikuna, qankuna rikushankichis chaykunata rikuq. Arí, niykichis, askha profetakuna, reykunapas munarqanku qankuna rikushankichis chaykunata rikuyman, ichaqa mana rikurqankuchu; hinaspa qankuna uyarishankichis chaykunata uyariyman, ichaqa mana uyariqankuchu. Lucas 10:15–24.

Yapamantaqa, qhawaqninpi, kusikuywan hukchasqa kaqkunapaqmi rimay kashan, chaykunam allin runakuna munasqankuta rikuspa qhawanapay atiyuniyuq kanku; ichaqa chayqa huk akllasqa, rimayniyuq ayllumanmi tupan, paykunataq saquesqa kachkanku, mana munaspataq “uyariyta.” Panay Whiteqa Cristoq Capernaum llaqtata huchachakusqanmanta rimarin, chayqa hatun k'anchayta qhesachasqanpa unanchaqninmi; paytaq Adventismota kallpanchaspa, Adventismopa contranpi kaq qapariyta [corchetes] ukhupi churarqan.

“Diospa sut’inchakuq wawanakuna ukhupiq, ancha pisillam paciencia rikuchisqa karqa, hayka achka k’acha simikuna rimarisqa karqa, hayka achka q’apariy huch’achaykunataq willasqa karqa ñuqanchikpa ñiyninchikman mana kaqkunapa contra. Achkakunaqa huk iglesiakunaman pertenesqakunata hatun huchasapak runakunahinam qhawarqaku, ichaqa Señorqa manam chayhinachu paykunata qhawan. Huk iglesiakunapa miembrosninkunata chayhina qhawaqkunapa Diospa atiyniyuq maki urapi pisiyman uraykuyta munanku. Paykuna huchachasqankuqa ichapas aslla k’anchayllata, pisi oportunidadkunata, pisi privilegiokunata ima chaskirqaku. Sichus paykunaqa ñuqanchikpa iglesiankunapi achka miembros chaskisqankuman hina k’anchayta chaskiykuyma karqan chayqa, aswan hatun utqaywan ñawpaqman puriyta atinkuman karqa, hinallataq aswan allinta ñiyninkuta kay pachaman rikuchiya. K’anchayninkumanta alabakuqkunamanta, ichaqa mana chaypi puriqkunamantaqa, Cristoqa nin: ‘Ichaqa ñoqaqa niykichis, juicio p’unchawpi Tiropaq Sidonpaqwanqa qankunamanta aswan llamp’u kasqanmi kanqa. Qantaq, Capernaum [qanchis p’unchay samana punchaw Adventistakuna, hatun k’anchayniyuq karqankichis], hanaq pacha kama hatarichisqa [privilegio nisqapi], uku pacha kama urmachisqa kanki: imaraykuchus qanpi ruwasqa atiyniyuq ruwanakuna Sodoma llaqtapi ruwasqa kasqanman hinaqa, kay p’unchawkama chayqa sayasqaraq kanman karqa. Ichaqa ñoqaqa niyki, juicio p’unchawpi Sodoma suyupaqa qanmanta aswan llamp’u kasqanmi kanqa.’ Chay pachapi Jesusqa kutichispa nirqan: ‘Agradeceykim, Taytay, hanaq pachapa kay pachapa Señor, imaraykuchus kay imakunata yachaysapa, prudente nisqakunamanta [kikinkupa yuyayninkupi] pakarqanki, wawakunamanña sut’incharqanki.’”

“Kunanqa, kay llapa ruraykunata rurasqaykichikrayku, ninmi Señor, qankunaman rimarqani tutamanta hatarispa, kutin kutin rimaspaypas, ichaqa mana uyariwarqankichikchu; waqyarqaykichiktaqmi, ichaqa mana kutichiwankichikchu; chayrayku kay wasita, sutiyan sutichasqa kasqanta, maypichus qankuna confiankichik, hinallataq maytaq qankunaman churasqayta, taytaykichikkunamanpas qosqayta, Shilohman rurashqayman hina rurasqa. Hinaspan qankunata ñawpaqniymanta qarqusqaykichik, llapa wawqeykichikkunata, Efraínpa llapan mirayninta hina qarqusqayman hina.” Review and Herald, August 1, 1893.

Adventismo ukhupi llank’aq hatun rurasqakunapa karqan cheq runakunaq, profetakunaq munasqan rikuyinkupi, uyariyninkupipas. Chay hatun rurasqakunapa rikuchisqa karqan 1843, 1844 watakunapa historiapi, Chawpi Tutaq Qapariynin willakuynin willasqa kaptin. Adventismoqa historiantaqa cheqapuni qipanman churarqan, astawampis 1843, 1844 watakunapa historianta. Chay historiaqa huk llakikuywan qallarín, chayllataq tukukun, hinaspataq chay historiaqa paykunata pusanapaq karqan mushuqmanta rurasqa kay pachaman.

“Qhipankunapi k’anchariq achki karqa ñanpa qallariyninpi sayachisqa, mayqintachus huk angil niwarqa ‘chawpi tuta qapariy’ nisqanta. Kay achkiqa llapan ñanpi k’ancharqa, chaymanta chakinkunapaq achikyachispa, ama urmanankupa.”

“Sichus ñawinkuta Jesuspi takyarachkanku, payqa ñawpaqninpi kashaspa llaqtaman pusarqa, allinpi waqaychasqa kasharqanku. Ichaqa manam unayllatapas wakinkuna sayk’urqankuchu, hinaspataq nirqanku llaqtaga ancha karupi kasqanta, hinallataq ñawpaqmantapacha yaykunankuta suyashasqankuta. Chaymantataq Jesusqa paykunata kallpacha karqa, hatun

k'anchayniyuq pañan makinta oqarispa, hinaspataq makinmanta huk k'anchay llusqirqa, chay k'anchaymi advento huñunata qhawarichispa kuyurqa, hinaspataq paykuna qaparirqanku: 'Aleluya!' Wakinkunataq mana yuyaywan qipankupi kashaq k'anchayta ñak'arqanku, hinaspataq nirqanku manam Dioschu chayhina karukama pusamusqanku. Qipankupi kashaq k'anchay wañurqa, chakinkunata hunt'asqa tutayaypi saquespa, hinaspataq mitk'arqanku, señaltawan Jesustapas mana rikurqankuchu, ñantamanta urmaykuspa uraypi kashaq tutayasqa millay pachaman chinkarqanku." Early Writings, 15.

Imatataqsiñikuna Judá ayllumanta León kunan kicharisqanqa 1843 hinaspa 1844 watakunapa historianninta. "Qanchis truenuykuna"qa 1840manta 1844kama pacha watakunata rikuchin, ichaqa chay pacha ukhunkiqa ancha especial historiata apamun, chay historiataqa pacto historiapa qallariyninmanta pacha ñawpaqman rikch'achisqa kashan. Sapa reformatorio kuyuriynin kunaqa hukninwan hukninwan tupaykachan, kichikan waymarkskunata hap'ispa. Sichus paykunaqa hukmanta huk rikch'akuyman karqanku chayqa Satanás sapa reformatorio kuyuriyman hukniray plan de ataque ruwananpaqmi karqanman, ichaqa hayk'aqpas manan chayta ruwanchu.

"Ichaqa Supayqa mana qhapaqla kasqachu. Kunanqa tukuy huk reformación kuyuriyninkunapi imaynan rurasqanta rurayta munarqan—Ilaqtanta engañayta chaymanta chinkachiyta, cheqay ruwaypa rantinpi llulla kaqta paykunaman churapuspa. Imaynachus Cristiano iglesiapa ñawpaq pachan, huk ñiqin pachak watapi, llulla Cristokuna karqan, chay hinallataq soqta chunka ñiqin pachak watapi llulla profetakuna hatarirqanku." The Great Controversy, 186.

Kay pasajepi, ñuqayku willakuykusqaykupa llapan yuyayninman hina, aswan hatun yachachiyqa kaymi: Adventismom, Protestantismopa llikllanta amaña hap'iqtin, hinaspa 11 de septiembre de 2001 p'unchawpi hunt'asqa qichusqa kaptinpas, paykunaqa sapa kuti ninraqmi paykuna kasqanta puchuq kuyuy, kimsa kaq angelpa sinchi qapariyninta willakuq. Ichaqa paykunaqa llulla riki. Sichus mana reqsinki mayqin kuyuychus kunan Protestantismopa waqra apamushan, Estados Unidos Ilaqtapi iskay waqrakunapa chawpinpi tinkuchiyninta entiendenaykipaqqa yaqapas mana atikunmanchu.

1843 watapi, 1844 watapi historiakunaqa sapa reformación kuyuypi rikuchisqa kachkan, kunanqa Diospa akllasqan Ilaqtan hina ñawpaq Israelpa qallariyninta, hinallataq Diospa akllasqan Ilaqtan hina Israelpa tukukuyninta apachikuspa, kaqlatataq moderno Israelpa rikuchisunchik, 1843 hinallataq 1844 watakunapi yuyaychasqa, sapa reformatorio kuyuykunapa sapan ñiqinkunapi imayna rikurimusqanman sonqochaspa.

Moisés willakuykamarqan Señorqa pay hina huk profetata hatarichinqa nispa, chay profetaqa Jesús karqan. Lucasqa Hechos libropi sut'inchas Jesúsqa Moisésqa willakusqanta hunt'arqan nispa.

Señor Diosniykiqa huk Profetataq hatarichinqa qamkunapa chawpinmanta, wawqiykikunamanta, ñuqaman rikch'akuqta; payta uyariychi. Deuteronomio 18:15.

Jesúsqa profeta, paytam uyarinanchikpaq.

Moisés punin cheqaqmi taytakunaman nirqan: Señor Diosniykichisqa qankunapaq huk profetata oqharinqa wawqeykichiskunamanta, ñoqaman rikch'akuqta; payta uyariychis llapa imapipas imatapas qankunaman nisuusqaykipi. Hinaspan kanqa, mayqan almacha chay profetata mana uyarispaqa, llaqtamanta chinkachisqa kanqa. Arí, llapa profetakunapas Samuelmanta qallarispa, qhepanta hamuqkunapas, hayk'aqmi rimarqanku, chay p'unchaykunamantataq willakurqanku. Qankunaqa profetakunapa wawankunam kankichis, hinallataq Diospa ñawpaq taytakunanchiskunawan ruwasqan pactopa, Abrahamman nispá: "Mirayniykiqipa kay pachapi llapa ayllukuna bendicisqa kanqaku," nispampa. Qankunaman ñawpaqta Diosqa Churinta Jesús-ta oqarichispa kachamurqasunkichis bendecisunaykipaq, sapa hukniykichista millay huchankunamanta kutirichispa. Hechos 3:22–26.

Cristopa wakichisqan allinchay siq'inqa p'unchaykuna tukukuypi qallarin, llapa allinchay siq'ikuna hinallataq. Cristopa p'unchayninkunapi "pacha tukukuypi" nisqaqa Paypa paqarisqan karqan. Qelqa Sagradaqa reqsichinmi, Paypa paqarisqanpi yachayqa mast'arikusqanta, Danielpa qelqanpi "pacha tukukuypi" nisqapa sut'inchasqanwan hina. Michiqkuna kasqankumanta, inti lloqsimuyninmanta hamuq yachaq runakuna kasqankumanta, phiñasqa Herodes kasqanmanta, utaq templopi Anawan Simeonwan kasqankumanta, Paypa paqarisqanpi yachayqa yapakusqarqan. Chay pachamantaqa judío iglesiapa umalliqninkunaqa saquesqa karqanku. Rakisqa kayqa pisiy-pisiy rurasqa karqan, ichaqa qallarisqanqa pacha tukukuypi kicharisqa willakuyninta mana chaskisqankuwanmi.

"Runakuna mana yachankuchu, ichaqa chay willakuyqa hanaq pachata junt'achin kusikuymán. Aswan ukhu, aswan llamp'u munakuyniyuq qhawaywanmi k'anchay pacha llaqtamanta ch'uya kawsayniyoqkunaga kay pachaman aysakunku. Llapán kay pachaga Aswan qhapaq k'ancharin Paypa kayninrayku. Belén urqkunamanta hawanpiqa yupay atiy mana atina angelkunapa hatun tantanakuyqa huñunakusqa kachkan. Señalta suyakunku, kusikuy willakuyta kay pachaman willanaykupaq. Israelpi pusayniyoqkuna confiakusqa kasqankuman chiqap kasqankuchu chayqa, Jesuspa paqarisqanmanta willaq kay kusikuypi paykunapas kaqkuman karqan. Ichaqa kunanqa paykunaga qhispichisqa saqisqa kanku." The Desire of Ages, 47.

Adventismopa pusayninqa 1989 watapi qhipaman saqisqa karqan, Daniel chunka hukniyuq t'aqapi tawa chunka versícupipi nisqa hunt'akusqanrayku. Moisespa historiampi, paymi Jesuspa rikch'aynin karqan, "tukukuy pacha"qa karqan paypa paqarisqanmi; chaypi ayllun, chaymanta qhepaman Faraonpa ususinpas, wawacha Moisesmanta aswan yachayta chaskirqanku. Sutinqa, sut'inchayman hina, ninmi "yakumanta qespichisqa," Jesus sutitaq nin "Jehová qespichin."

"Tukukuy pacha" qhipamanmi llapa reformapa siq'ikuna rikuchinku huk punto, maypim chay aswan yachay chaylla historiapi yapakusqa kasqanta huk willayman formalizasqa, chaymi sayarichisqa kanan testigohina chay miraypaq, paykunaga cuentata qunankupaqmi kanku chay k'anchaymanta, mayqanmi tukukuy pachapi kicharisqa karqa.

Juan Bautistaqa Cristopa willakuyninta huk kamachisqa hinam sayarichirqan, Moisespa willakuynintaq tawa chunka watanpi huk kamachisqa hinam sayarichisqa karqan, chay p'unchaymi pay kikin kallpanwan Egiptomanta Israelta qispichiya munaspa kallparqan. Egiptomanta qispichikuy willakuyqa kunanqa llaqaq rikunanpaq qillqasqa rikch'ayninpiña karqan.

Chusku wata qhipamanmi Moisespa willakuynin kallpachakurqa nina rawraq sach'a qayllapi, hinaspataq iskay señalkunawan kуска karqa Diospa divinidadninta rikuchiq, k'aspi amaruman tukusqanwan, hinaspa leprawan unqusqan maki Moisésqa siki uku llaqtanmantam horqosqanwan. Jesuspa willakuyninqa bautizakusqanpi kallpachakurqa, chaypas iskay divinidad señalkunawan kуска karqa: Taytapa vozninwan, Santo Espirituwan. Qatiq waymarka iskaynin historiakunapim ñawpaq llaqkuyta rikuchin, suyakuy tiempota, iskay kaq angelpa chayamunanta utaq 1843 watata.

Moisésqa mirayninpi pantasqanta qawachirqan warmiynin, angel uraykamuspa Moisesta wañuchiya munarqan churin mana circuncidasqa kasqanrayku. Manchakuywan Zipora pay kikin churinpi chay ritu ruwarqan. ¡Moisésqa qonqarqanmi churinta circuncidayta! Abrahamman qosqa kawsayrimanakuyta kikillan señalananmi Moisésqa qonqasqa karqan. Tayta Abrahamqa ñawpaqman churarqan hebreokunapa Egiptopi watukusqa kasqankuta hinaspa Egiptomanta qispisqankuta willaspa, chay profecianpas sutchasqa hinam Moisés nisqawan hunt'akunan karqan, ichaqa Moisésqa qonqarqanmi churinta circuncidayta. Chay pachapi Moisésqa Ziporata kutichirqan taytanwan tiyapunankama qispichisqa kay qipakama. Payqa Midianllapim suyarqan Moisés Israelpa churinkunata Puka Lamar Qochapa yakunmanta pusamunankama, mayqantachus apostol Pablo willawanchis bautismota rikuchispa unanchan, chaymi circuncisiónta rantin rituqa. Ama chay nisqanta saqeychu. Moisésqa historiampi iskay ñiqin angelta rikuchiq waymarkpa chayamuynin, chay historiapi ñawpaq ñakariy pantasqata paqarichiq waymarkqa, Abrahampa Dioswan kawsayrimanakuyninpa ñawpaq kamachikuyninpa rechazakunqanmi karqan.

Cristopa sut'inpi ñawpaq llakikuynin karqan Lázaropa wañuyninmi; Martapas Mariapas chiqaqmi yuyarqanku chayqa mana pasasqachu kanman karqan Jesus mana suyaspa hamuspan, Lázaroña tawa p'unchawña wañusqa kaptin. Jesuspa saqmasqa munasqan masin Lázaro wañunanta, pampasqa wasipi ismusqaña kananta saquesqan llakikuyqa ancha hatunmi karqan, mana iskay panakunallapaqchu, aswanpas discipulonkunaqpaqpas. Ichaqa Lázaropa kawsarimuyninqa Cristopa llaqa ministerionpa sellonman tukurqan.

“Lázaromanman hamunayta qhipayachisqanpiqa, Cristoqa khuyapayakuypaqmi huk yuyayniyuq karqa payta mana chaskiqkunapaq. Suyarirqan, wañusqakunamanta Lázarota kawsarichispa, sinchi sunqu, mana ñiq llaqtanman hukmanta aswan sut'i qhawachiyta qonampaq, cheqaqtapuni payqa 'kawsarimuy, kawsaypas' kasqanta. Mana munarqanchu llaqa suyayta saqeyta llaqtamanta, Israel wasipa wakcha, pantasqa ovejakunamanta. Sonqonqa p'akikuchkarqan mana arrepentikusqankurayku. Khuyakuyninpiqa yuyarqan hukmanta huk qhawachiyta qoyta, paymi Kutichiq kasqanta, sapallanmi kawsayta, mana wañuq kaytawan sut'inchayman orqoyta atisqanta. Kayqa kanan karqan sacerdotekuna mana pantaspa mana qillqay atisqanku hina huk qhawachiy. Chayraykun Betaniaman riyta qhipayachirqan. Kay aswan hatun milagro, Lázaropa kawsarichisqanqa, Diospa sellonta churana karqan rurasqanman hinaspa divinidadmanta nisqanman.” The Desire of Ages, 529.

Diospa pachak tawa chunka tawa waranqa sellasqankuta rikuchin 1843 watapiwan 1844 watapipas, imaraykuchus willasqas kanchis Lazarupuni Cristo-ta pusarqan Jerusalén llaqtaman atipana yaykuypi. Chay atipana yaykuypa willakuyninmi Sister Whitepa hap'isqan, 1843 hinaspa 1844 watakunapa Chawpi Tuta Qapariyta rikuchinampaq. Chayqa mana allin unanchay karqan: Cristoq

wañusqakunata kawsarichiy atiyin Diospa kamaq atiyinwan kasqanmanta. Maríawan Elisabethtaq willakurqanku Jesúsqa Lázarota qhipa waqaychanapi kawsarichiy atiyiniyuq kasqanta yachasqankuta, ichaqa mana rikuyta atirqankuchu chaypachallapi, chay kikin pachapi, kawsarichiy atiyiniyuq kasqanta. Paykunaqa ñiqinchasqa kasharqanku kikin cheqaq kaymanta, mayqentachus pay hamurqan bautizakusqanpiwan wañusqanpipas rikuchinampaq, paypa sapallan kimsa wata kuskan ministiryuinpa qallariyninwan tukukuynin. Mana rikuyta atirqankuchu aya p'ampana uchupa rumi hurqusqakaman, hinaqtinmi qhepamanta makinqa hurqusqa kanqa 1843 watapa chartapi wakin yupaykunapi pantasqa kasqanmantapas.

Moisesqa, faraonwan hamuq ñak'ariyman Ziporata karuchisqanmanta qhipaman, paypa kuraq wawqin Aaronwan tinkurqan, iskay kachaqkunataq Egiptoman riqkuq karqanku iskay kaq angelpa willakuyninta temsilaspa. Manaraq ima plaga Egiptoman apamuchisqa kaptin, Moisesqa faraonta willarqan: Israelta, Diospa piwi churinta, lloqsispa yupaychananpaq mana saqerqa chayqa, Diosmi Egiptopa piwi churinta wañuchinqa.

Hinaspan Señorqa Moiesta nirqan: Egiptoman kutiriqtiykiqa, qhaway, makiyki churamusqay tukuy admirakuyniykunata Faraonpa ñawpaqenpi ruwanaykipaq; ichaqa noqaqa sonqonta rumiyachisqa, chaymi mana lloqsichinqachu llaqtayta. Hinaqtinmi Faraonta ninki: Kayhinatan Señorqa nin: Israelqa churiymi, ñawpaq wachaq churiy. Qamtaq nini: Churiyta saqeriy, serviwawanampaq; mana saqeriyta munanki chayqa, qhaway, noqaqa wañuchisqa churiykita, ñawpaq wachaq churiykita. Éxodo 4:21–23.

Chawpi tuta qapariyqa huk willakuy karqa, qhipa p'unchawkunapi hunt'akunampaq.

Israel llaqtakunata Egiptomanta qispichisqanpi, kurak kachun paqarisqa churikunapa t'aqasqa kaynin yapamanta kamachisqa karqa. Israelpa wawakuna Egipto runakunapa munayninpi watasqa kashaqtinku, Señorqa Moiesta kamachirqa Egipto suyuq reyin Faraónman riykuspa ninanpaq: “Kayhinanmi Señor nin: Israelqa Churiymi, ñawpaq paqarisqa Churiymi; qanmanmi nini: Churiyta cachariy, ñoqa servinanpaq; ichaqa mana cacharinaykipaq munanki chayqa, qhawariy, churiykita, qanpa ñawpaq paqarisqaykita, wañuchisqa.” Éxodo 4:22, 23.

Moisés nisqaqa willakuynta churarqan; ichaqa hatun-sunqu reypa kutichisqanqa kay karqan: “¿Pitaq Señorqa, paypa siminta kasunaypaq, Israelta kacharinaypaq? Mana Señor-ta reqsinichu, nitaq Israeltaqa kacharisqachu,” nispá. Éxodo 5:2. Señorqa llaqtanrayku rurarqan señalkunawan, musphay ruwaykunawanpas, Faraonpa hawanman manchay juiciokunata kachamuspa. Qhipamanqa wañuchiq angelman kamachisqa karqan Egiptokunapurapi runapa, uywapa ñawpaq paqarisqankunata wañuchinanpaq. Israel runakuna waqaychasqa kananpaqmi kamachisqa karqanku wañuchisqa corderopa yawarninta punku sayarikuq kaspikuna pataman churayta. Sapa wasipas señalasqa kanan karqan, hinaptin wañuy ruwananta hunt'aq angel hamuspan, Israel runakunapa wasinkunata pasanaqpaq. El Descado de Todas las Gentes, 51.

Chawpi tuta qapariy willakuy Faraonmanqa sut'incharqan kurak kaq churinkunapa wañuyninta, Faraonpa hatarikuyinman kutichisqa hina. Chay willakuy qillqasqa rikch'ayman churakusqanmanta qhepanqa, llaqakuykuna, 1844 watapa verano p'unchaykunapi Chawpi Tuta Qapariyqa atyninta rikch'achiqkuna hina, Egiptoman apamusqa karqan. Chawpi Tuta Qapariyqa willakuyninqa 1844 watapa verano p'unchaykunapi huk hatun unu phaway hinam suyu tukuyta

picharirqan. Llaqakuykunaqa Egipto tukuypi purirqanku, hinaspa aunisqa kurak kaq churinkunapa wañuynin chayamuqtinqa, chawpi tutapi huk qapariy Egipto tukuypi uyarikurqan.

Hinaptinmi Moisés: Kayhinanmi nin Señor: Chaw chaw tuta qasi p'unchawkama Egipto ukhupi yaykusaq. Hinaspan Egipto suyupi llapa qhapaq wawqekuna wañunqaku, Faraonpa tronanpi tiyashaqpa qhapaq wawqenmanta qallarispa, kutana qhepapi kasqa sirvientapa qhapaq wawqenkama, hinallataq llapa uywakunapa qhapaq wawqenkunapas. Hinaspan tukuy Egipto suyupi hatun waqay kanqa, mana hayk'aqpas chayhina kasqachu, nitaq hayk'aqpas chayhinataq kanqachu. Éxodo 11:4-6.

Cristopa Jerusalénman haykuynin hatun atipayninqa Calvariopi chakatasqaman pusarqan, hinaspapas Cristopa disipulonkunaqa huktak qatirinkunawan kуска Hatun Llakikuyta pasarqanku.

“Ñuqaykuq llakikuyniykuqa manam disipulokunaq llakikuynin hina ancha hatunchu karqan. Runapa Churin atipanakuspa Jerusalénman siqamusqanmanta, paykunaqa suyarqanku reyman coronasqa kananpaq. Llapan cheqekunamanta runakuna tantakamurqanku, hinaspa qaparirqanku: ‘¡Hosanna Davidpa Churinman!’ Hinaspa sacerdotekuna elderkuna ima Jesús-ta mañakuspa achkha runakunata upallachinanpaq niptinku, Paymi willarqan: paykuna upallayta atinman chayqa, rumikunapas qapariymanmi, imaraykuchus profecía hunt'akunampaqmi. Ichahaq pisi punchawkunallapim kay kikin disipulokuna rikurqanku munakusqanku Yachachiqninkuta, pichus paykuna creenqanku Davidpa tronompi reynananta, sinchi millay cruz patapi chut'asqa kashaqta, asispayaq, p'enqachaq fariseokunaq hawanpi. Hatun suyasqankum chinkachisqa karqan, wañuyq tutaq tutayaynim chuyaqta muyurirqan.” Testimonies, volumen 1, 57, 58.

Disipulokunaq, hinallataq Milleritakunapa hatun llakikuyninmi rikuchisqa kachkan Hebreokuna Faraonpa ejercitonwan Puka Qocha chawpipis hark'asqa kasqankupi.

Ñuqanchikpa hawanpi k'anchamushan ñawpaq p'unchaykunamanta huñusqa k'anchay. Israelpa qonqaykusqanmanta qillqasqa willakuyqa waqaychasqa kashan ñuqanchikpa yachachisqa kananpaq. Kay pacha tiempopi Diosqa makinta churashan llapa suyukunamanta, ayllukunamanta, simikunamantawan huk llaqtata payman huñunampaq. Hamuyninmanta kuyuypiqa herenciantaq ruwasqa, imaynachus Israel runakunapaq ruwarqun Egiptomanta pusaspa llusichisqankupi hina. Hatun llakikuypi, 1844 watapi, llaqtanpa iñiyninqa pruebanapaq churakusqa karqan, imaynachus Hebreo runakunapa iñiyninku Puka Lamar qochapa ñawpaqninpi pruebanapaq churakusqa karqan hina.” Testimonies, volumen 8, 115, 116.

Ancha importante-mi qhawariyta, Cristo Jerusalénman haykuriptin, chay horapaq inspiracionnin hatun yupaychayta llusqsimurqan, chayta fariseokuna upallachiyta munarqanku. Chay yupaychay takikunaq sonqonqa karqan Jesusqa Davidpa Churin kasqanmanta rimaymi, chay kikintaqmi Cristo llamkarqan simipi rimayninkuna tukukuyta señalaypaq, chay qhawaq simillawan allquchakuspa rimayta yachaq judíokunawan. Judíokunapaq aswan phiñachiqmi karqan, Jesus-ta Davidpa Churin nispas waqyaspanku, yuyaymantaqa David Reypa Jerusalénman yaykuy triunfoyninta rimarisqankumanta riqsichisqankurayku.

Jerusalén llaqtaman arcata apamunanpaq Davidpa rurasqanpa willakuy historiapi, mensajepa kallpachakuyninqa Davidpa kallpachakuyninwanmi rikuchisqa karqa.

Davidqa rirqi purirqan, ancha hatunyaspataq karqan, hinallataq Paywan kasharqan Señor Dios de los ejércitos. 2 Samuel 5:10.

Chaymanta qhipaman Davidmi yuyaychakurqa arcata Jerusalénman apamuyta. Arcata Davidpa llaqtanman apamuspankun, llakikuy kanqa karqa, sapa huk reformapa siq'inpi hina. Uzza, sutinpa niynin kallpa kasqanrayku, sumaqta yachaspa mana kamachisqa kasqanta arcata llamk'ayta, chayta ruwarqa ima hina kaspapas. Kikin sasachakuymi ñawpaqta arcata prësu kayman apasqa karqa: Señorpa rikuchisqa munayninman mana kasukuy, hinallataq Diospa arcanwan chaskisqa atiyninmanta hatunchakuy. Chaywanpas Uzza, Davidpa kallpasapa runan, mana kasukurqa, Moisespis circuncisiónmanta kamachiyta mana kasukusqan hina. Uzzata wañuymán waktarqanku, hinaspa arcata Jerusalénmanta hawapi qhiparqan David yachanankama, Uzzapa wañusqan qhepapi arcapa maypichus qhipasqa kasqanta qhawaqkuna bendicisqa kasqankuta. Chaymantataq David yapamanta lloqsirqan arcata Jerusalénman apamunanpaq. David Jerusalénman tususpa yaykuqtin, warminmi qhawaykurqa q'ala kayninta, hinaspa ancha llakisqa karqa.

Kimsa reformatório kuyuykunaraq siqi, llapankutaq 1843 chaymanta 1844 watakunaman rimanku, chay pacha p'unchaykunataq chanin runakuna hinaspa profetakuna rikuyta uyariytawan munarqaku. Iska angelpa hamusqanpa rasgokuna, chhaynataq suyasqa pacha hinallataq llakikuyta señalan, llapanmi facilta rikuy atikun. Aswan ukhu cheqaqkuna rikuchinku chay llakikuyqa mana Moisespa, utaq Uzzahpa, utaq Martapa hinaspa Mariapa mana allin entiendesqanllachu kasqanta, aswanpas huk llakikuy kasqanta, mayqenchus huk cimientopi tiyasqa principio nisqaman t'inkisqa, chay kikin historiapi, maypichus chay llakikuy hunt'asqa karqa, chayta qhispichispa qhichwasqankuwan. Moisespaqmi circuncisionpa señalan karqa; Uzzahpaqmi arca nisqamantapuni Diospa kamachikuyninkunamanta mana manchakuq atrevimienton karqa; Martapa hinaspa Mariapaqmi Cristopa kamaq atiyninpi, wañusqakunata kawsarichinapaq, iñiy pisiynin karqa.

Moiséswanqa, paypa ministerionpa chawpinpi kaq tema aswan hatunqa akllasqa llaqtawan huk pacto nisqapi t'inkisqa kayta sayachiy karqan, chaywanpas Moisésqa chay pactopa señalta qonqarqan. Uzzaqawanqa, Diospa kamachikuyninpa sagradon kayninpa kikin principio karqan, mayqenchus arca nisqapi incarnasqa karqan. Martawan Mariayuqqa, Cristoq ministerionpa chawpinmi karqan, bautismonmanta qallarispas, wañuynin, pampasqa kaynin, hinaspa kawsarimuyninwan tukukuq, imaynachus ministerionpa qallariyninpi tipificasqa karqan hina. 1843 watapa ñawpaq llaquyqa hamurqan chartapi wakin yupaykunapi pantasqa kasqanrayku, chaymi Habacucpa profecian hunt'akuynin karqan. Chay pantayqa Millerpa kuyuriyninpa ñawpaq kaq principioyta hap'irqan—huk p'unchawqa huk wata nisqa principioyta.

“Qanchis truynukunata” rikuchin 1840 manta 1844 kama Advento kuyuyta, ichaqa chay kuyuy ukhupi kashan 1843 manta 1844 kama willakuy, mayqinchus qallarinas tukukunpas huk llakikuywan; chayhinapin chay willakuy patapi churakun Alpha y Omegapa siqnin. Chay willakuypas kikinmi Jesuswan Ellen Whitewán señalasqanku sagrado historiata hina, mayqantachus hayk'aqpas chanin runakuna rikuyta munaspa suyasqaku.

Chay chusku siq'ikunaqa; Moisés, David, Cristo hinallataq Milleritakuna yachachinku kay pachak tukukuyninpi chunka sipaskunapa rikch'aynin yapamanta hunt'asqa kaptin kallpachakuy kananta, mana iskay kaq angelpa willakuyninpaqchu, aswanpas kimsa kaq angelpa willakuyninpaq, chaymanta qhipaman huk llakikuymán apaq, hinaspataq suyay unaychasqa pacha qallarinanpaq.

Ñawpaq angel 1840 watapi agosto killapa 11 p'unchayninpi uraykamuptin, Milleritakunap hatun profétic kamachinata takyachirqa, hinaspataq paykunap ñawpaq llakikuyninku chay kamachiman sut'ita tupasqa kanman karqa. Chay llakikuy hinallataq suyay unay tiempopas Chawpi Tuta Qapariypi tukukuptin, chay willakuypas p'unchaw huk wata nisqa kamachiwan tupasqa kanman karqa, imaynatachus Cristo 1844 watapi octubre killapa 22 p'unchayninpi hamunqa nisqa reqsichikuypas chayman tupasqa karqa. 1840 manta 1844 watakama chay tawa señalkuna llapallan p'unchaw huk wata nisqa kamachiwan huñusqa karqa.

Judiokunaqa Diospa kamachikuyninpa waqaychaqnin kananpaq churakusqaku, hinaspataq Moisespa siq'inpi rikuchisqa asuntunqa Diospa kamachikuyninmi, kamachisqankunawan kusa. Davidpa willakuyninpi yapamantaq Diospa kamachikuyninmi karqa. Cristopa willakuyninpi Diospa kamachikuyninmi karqa, yawar jich'asqa mana kaptinqa, Diospa kamachikuyninrayku huchasapa runaman rikuchisqa huchapa pampachakuyninqa manam kanchu. Ichataq Adventismonqa churakusqa karqa mana Diospa kamachikuynillanta waqaychananpaqchu, aswanpas profetapa Simi ntawan.

Chayrayku, Milleritakunapa historiankupa siq'ipi temaqa Diospa profétiko kamachikuyninkunam. Adventismopa tukukuyninpi, huk kutitawanqa profecíakunata yuyariypi sut'inchaypa kamachikuyninkunamantam kanqa; ichaqa 1844 watamantaqa profétiko pacha manañam yapay churanañachu. Tukukuypi kaq kamachikuyninqa Alpha y Omega nisqakunapi sayasqam, qallariymantapacha tukukuyninta rikuchispa.

Iskay Ottomano kamachiy atiyin ñawpaqman chinkapusqa, iskay ñak'ariypa hunt'akusqanpi, Islam nisqapa profétic ruwasqanta rikuchispa, Apocalipsis 9:15 pi kashan kimsa pachak isqun chunka hukniyuq wata chhulla p'unchaywan profecía hunt'akusqa karqa, chaymanta “huk p'unchay huk watapaq” nisqa kamachiy, mayqinchus Millerpa llank'asqanpa sonqon kashan, sut'inchasqa karqa.

Islam lloqsisqa 2001 watapi, septiembre killap 11 p'unchawpi, kimsa kaq llaquy hamusqa, Apocalipsis 8:13 nisqapa hunt'akuyninpi hunt'akusqa karqa; chaywanmi Future for America llank'aypa sonqonpi kashaq kamachiy takyachisqa karqa, chay kamachiyqa sasallataq nin: historiapa kutimuyninmi. Huk llaquy trompetapa profecian, Islamta rikuchiq, takyachisqa karqa, Apocalipsis chunka kaqpi angel 1840 watapi hunt'akusqanwan, hinallataq Apocalipsis chunka pusaqniyuq kaqpi angel 2001 watapi hunt'akusqanwan. Historiaqa kutimusqanmi. Chaymanta qhipaman suyasqa kanan karqa huk llakikuy.

Llakiykuyqa huk suyay pacha yaykuchinqa karqa. Chay llakiykuyqa kay llank'aypi chaypi kasqakunata sonqochaspa t'aqanakuchinqa karqa. Chay llakiykuyqa profecíapa huk ñawpaq kamachiyta mana yupaychasqanmanta hunt'asqa kanqa karqa, cheqaqtapuni Adventismopa qallariyninpi sayarichisqa profecíapa ñawpaq kamachiyta. Septiembre 11, 2001 p'unchawpi

kallpachakuyqa Islamwan tinkisqa karqan, hinaspa Julio 18, 2020 p'unchawpa llakiykuyqa Islammanta karqan. Yachachisqa kashanchik, imaraykuchus Samuel Snowqa wakinkunapiwan qhepamanpas Octubre 22, 1844 p'unchawta reqsiyta atirqanku, chayqa Señor makinmanta hurquspaqmi karqan 1843 watapa cartanpi wakin yupaykunapi pantasqamanta. Chaymanta Samuel Snowqa hinaspa Miller llaqtamasinkunaqa rikurqanku, iskay waranqa kimsa pachak watayuq profeciapa hunt'akuyninpaq 1843 wata willayta rimachirqa chay kikin qhawaymi, chaypacha reqsisqa karqan, Octubre 22, 1844 p'unchawta sut'inchayta atichiq kikin qhaway kasqanta.

“Jesús hinallataq llapa hanaq pachaqa ejercitonkunaqa khuyapayakuq munakuywanmi qhawarqanku chaykunata, pikunachus misk'i suyaywan unayta anhelarqanku rikuyta payta, pichus almankupaq munasqa karqa. Angelkunaqa muyuriqmi karqanku paykunapa muyuriyninkupi, kallpachayta paykunata pruebanku p'unchawpi. Pikunachus mana yuyarqankuchu chaskiyta hanaq pachamanta willakuyta, tutayaypi saqisqañam karqanku, hinaspa Diospa phiñakuyninqa rawrarirqa paykunapa contranpi, mana chaskisqankurayku chay k'anchayta, maytataq Pay hanaq pachamanta kachamurqa paykunaman. Chay sutinchakuq, llakikuywan pantasqa iñiqkuna, mana entiendespa imaraykuchus Señorninku mana hamurqa, manam tutayaypichu saqisqa karqanku. Yapamanta pusasqa karqanku Bibliankuman, mast'aripa maskanankupaq profeciapa pacha hunt'ayninkunata. Señor makinmi hurqusqaña karqa yupaykunamanta, hinaspa pantasqaqa sut'inchasqa karqa. Rikurqanku profeciapa pacha hunt'ayninkuna 1844 watakama chayasqanta, hinaspa chay kikin pruebakuna, mayninkunataq paykuna apamurqanku rikuchinankupaq profeciapa pacha hunt'ayninkuna 1843 watapi tukukuq kasqanta, pruebarqanku paykuna 1844 watapi tukukunapaq kasqanta. Diospa Siminmanta k'anchaymi llipipirqa imayna kasqankuman hina, hinaspa taripayta tariyurqanku—‘Sichus [rikuyqa] tardanman chayqa, suyay payta.’ Cristoq utqhay hamuyninpaq munakuyninkurayku, mana repararqunkuchu rikuyq taripayninta, mayqenmi rurasqa karqa cheqaq suyakuqkunata rikuchinampaq. Yapamanta huk pacha puntoyoqñam karqanku. Ichaqa rikarqanim achkha paykunamanta mana atirqankuchu hatariyta chay sinchi llakikuyninkumanta, hinaspa chariyta chay hina llank'anakuq sonqoyoq kayta, kallpatawan kuskata, mayqenmi señalarqa iñiyninkuta 1843 watapi.” Early Writings, 236, 237.

Suyasqanchikmi kanman karqan, 18 julio 2020 p'unchaypi Islamqa Estados Unidosman maqanakunanta willakuyta rurachisqa evidenciakunaqa takyachinanta, chay utqaylla hamuq domingo kamachiypi, Islamqa Estados Unidos contra apamuy juicio kasqanta, p'unchaymanta rikch'aynin manaña chay ruwaywan tinkisqa kaptin.

1840 watamanta 1844 watakama ñanman purisqa willakuypi tawa hatun señalkuna kanku. Sapa señalkuqa Millerpa ñawpaq kaq kamachinwanmi t'inkisqa kachkan—huk p'unchawqa huk wata kanan kamachiwan.

2001 watapi pacha willakuypi tawa hatun ñanriqsichikuna kasharqa, Domingo kamachikuykama. 11 septiembre 2001 p'unchawqa Islammanta karqan. 18 julio 2020 p'unchawpaq mana hunt'akuy atipaq willakuyqa Islammanta karqan. Sapa ñanriqsichiqpas Future for America-pa ñawpaq kamachisqa pa rurayninwan t'inkisqa kachkan—historiapa kutimuywan. “Qanchis trueno”-kunaqa hamuq pacha ruwaykunata rikuchin, chaykunaqa kikin ordenninkupi qawachisqa kanqa. Chay tawa ñanriqsichikunamanta ñawpaq kaqmi 11 septiembre 2001 karqan,

Islamrayku Estados Unidos contraq waqlliya reqsichispa, kinsa kaq ay payakuy hunt'akusqanpi. Qhipa ñanriqsichiqqa, ñuqanchik historiapi Domingo kamachikuyta rikuchispa, Islammanta kanan tiyan, imaraykuchus Alpha y Omegaqa qallariymanta tukukuqta sapa kutin rikuchin, hinaspataq Alpha y Omegaqa kaypuni historiapaq "qanchis trueno"-kunata wisq'asqa kaqmi. Domingo kamachikuypiqqa Islammi Estados Unidos-ta maqanakunqa.

Kayqaqa kimsa hatun kallpachaqmi kan qanchis illapakunapa kichasqa kayninmanta, kunan kicharichisqa kashan. Moisés paypa historiapi Chawpi Tuta Qapariyta rikch'achiq willakuyta willarqanña chaymanta qhipa kuyuykuna utqaylla karqan. Chunka manchay atipanakuy mana runapa kallpanwan kaq wañuchiq muchuykuna, ñawpaq paqarisqa churikunaqmanta willasqa profecía hunt'asqa kanankama, chaymi Egipto llaqtapi Chawpi Tutapi qapariyta paqarichirqan. Cristo Jerusalénman yaykusqanmanta pacha, cruzman pusanapa utqay puriykuna qallarisqaña karqan. Willakuy willasqa kasqanmantaqa manañam kutiriy atisqachu karqan. Exeter camp meetingmanta, agosto killapa 12 p'unchawninpi, 1844 watapi, iskay killamanta aswan pisim qhipamanmi nisqa willakuy hunt'asqa karqan.

Hinaspataq siminmi noqa-man hamurqan, nispa: Runaq churin, ¿ima rimaymi chayqa Israel hallp'api qankichikpa rimakusqaykichik, nispa: P'unchaykuna unayachkan, llapa rikuytaq manam hunt'akunchu? Chayrayku paykunata niy: Kayhinatan Señor Dios nin: Kay rimayta tukuchisqa, manataqmi Israelpi kutin proverbio hina apaykachanqankuchu; aswanri paykunata niy: P'unchaykuna qayllapiñan kachkan, llapa rikuyq hunt'ayninpas. Manañan kanqachu ima yanqa rikuypas, nitaq misk'i simiwan watuq kaypas Israelpa wasin ukhupi. Noqaqa Señor kani; rimasaq, chay rimasaq simitaq hunt'akunanmi. Manañan unayachkanqachu; qankunapa p'unchayninkupi, ay mana kasukuq wasi, simita rimasaq, hinaspataq hunt'achisqa, nispa Señor Dios. Yapaymi Señorpa simin noqa-man hamurqan, nispa: Runaq churin, qhawariy, Israelpa wasinmanta runakunan nin: Rikuy paypa rikusqanqa achka p'unchaykunapaqraqmi, karu tiempo-kunamantataqmi willakuyta rimarin. Chayrayku paykunata niy: Kayhinatan Señor Dios nin: Manañan mayqin simiykunapas unayachkanqachu; ichaqa rimasqay simiqa hunt'akunqañan, nispa Señor Dios. Ezequiel 12:21–28.